

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ
МАКЕДОНСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
LEXICOGRAPHICAL CENTRE

ENCYCLOPAEDIA MACEDONICA

2

M-SH

SKOPJE 2009

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ
ЛЕКСИКОГРАФСКИ ЦЕНТАР

МАКЕДОНСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

2

М–III

СКОПЈЕ 2009

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН РЕДАКТОР
акад. *БЛАЖЕ РИСТОВСКИ*

СОВЕТ НА ЛЕКСИКОГРАФСКИОТ ЦЕНТАР
акад. *Илија Васков* (претседател), акад. *Пејтар Хр. Илиевски*, акад. *Владо Камбовски*,
акад. *Блажој Појов*, акад. *Гане Тодоровски*

ГЛАВНА РЕДАКЦИЈА
акад. *Илија Васков* (од 12. X 2006) (акад. *Ѓорѓи Филиповски* до 12. X 2006),
акад. *Владо Камбовски* (од 11. XI 2006) (акад. *Цветјан Грозданов* до 8. II 2006),
акад. *Блажој Појов*, акад. *Блаже Рисџовски* (главен редактор), акад. *Гане Тодоровски*
проф. д-р *Симо Младеновски* (научен секретар)

МАКЕДОНСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Главен редактор
акад. *БЛАЖЕ РИСТОВСКИ*

Научен секретар
проф. д-р *СИМО МЛАДЕНОВСКИ*

РЕДАКТОРИ НА ТЕМАТСКИТЕ ОБЛАСТИ ОД НАУКИТЕ И СТРУКИТЕ

Археологија (предисторија, античка и средновековна археологија); нумизматика
Акад. *Вера Биџракова-Грозданова*

Античка и средновековна историја – историја на турскиот период
(посебно XIX и XX век); религии (ереси и секти) – историја на црквите во Македонија
Проф. д-р *Михајло Миноски*
Проф. д-р *Шукри Рахими* (од 3. III 2005)

Историја на уметностите
Проф. д-р *Косџа Балабанов* (од 21. IV 2006)

Право–воени науки–политологија–дипломатија–социологија
Акад. *Евџени Димитров* (до 1. III 2006)
Проф. д-р *Светиомир Шкарик* (од 1. III 2006)

Литературна историја; печатарство–издаваштво–публицистика–новинарство
Акад. *Гане Тодоровски*
Проф. д-р *Аџим Пољоска* (од 3. III 2005)
Проф. д-р *Ариф Аџо* (од 1. IX 2006)

Лингвистика
Акад. *Пејтар Хр. Илиевски*
Проф. д-р *Аџим Пољоска* (од 3. III 2005)

Музика, опера, балет; театар (драма)–филм–телевизија–радио
Проф. д-р *Драѓослав Орџаков*

Филозофија–психологија–логика–етика–естетика–методологија–антропологија–педагогија–историја
на просветното дело во Македонија
Проф. д-р *Виолеџа Панзова*
Проф. д-р *Сефедин Сулејмани* (од 3. III 2005)

Помошни историски науки (архивистика–хералдика–филателија–библиотекарство–музеологија
–епиграфика–научни и културни установи); етнографија–фолклор; фотографија
Проф. д-р *Симо Младеновски*

Економија–стопанство–индустрија–занаетчиство; шумарство–ловство; угостителство–туризам;
финансии–трговија; демографија–иселеништво
Акад. *Ксеније Боѓоев* (до 1. III 2006)
Акад. *Никола Узунов* (до 8. II 2006)
Акад. *Таки Фиџи* (од 1. III 2006)
Проф. д-р *Методија Стојков* (од 1. III 2006)

Математика–физика–хемија; електротехника–машињство–технологија–енергетика–информатика;
архитектура–градежништво–геодезија; патишта–сообраќај–врски
Акад. *Блажој Појов*

Географија–метеорологија–сеизмологија–астрономија;
геологија–минералологија–рударство–петрографија
Проф. д-р *Александар Ситојмилов*

Земјоделство: педологија–поледелство–овоштарство–лозарство–сточарство;
биологија–ботаника–зоологија; шумарство–хортикултура–ловство; екологија
Акад. *Ѓорѓи Филиповски* (до 12. X 2006)
Проф. д-р *Љуичо Груиче* (од 12. X 2006)

Медицина–стоматологија–фармација–ветерина
Акад. *Момир Поленаковиќ*

Фискултура–спорт–гимнастика–шах–игри
Проф. д-р *Душан Ситанимировиќ*

ОПШТА АДАПТАЦИЈА И РЕДАКЦИЈА
акад. *Блаже Рисџовски*

СТРУЧНИ СОРАБОТНИЦИ
м-р *Аниџа Илиева-Николовска*, м-р *Катјерина Младеновска-Рисџовска*, *Лилјана Рисџевска*

ЛЕКТОРИ
проф. д-р *Славица Велева*, д-р *Снежана Веновска-Аниџевска*, *Весна Ситојчевска*,
д-р *Гоце Цвејановски*, проф. д-р *Александар Цукески*

КОРЕКТОРИ
Гордана Илиева, *Тронда Пејовиќ*, *Весна Ситојчевска*, *Душко Тојалоски*, д-р *Гоце Цвејановски*

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАБОТКА НА ТЕКСТОТ
Здравко Корвезирски

КОМПЈУТЕРСКА РЕАЛИЗАЦИЈА
Бранислав Галиќ, *Весна Кржевска*, *Мејодија Николовски*, *Симчо Шандуловски*

ИЛУСТРАЦИИ
Интернет, проф. д-р *Симо Младеновски*, акад. *Блаже Рисџовски*, м-р *Кочо Фиданоски*

КОРИЦА И ГРАФИЧКО ОБЛИКУВАЊЕ
м-р *Кочо Фиданоски*

ПЕЧАТ
Скенпоинт, Скопје

ИНИЦИЈАЛИ НА АВТОРИТЕ НА ТЕКСТОВИТЕ

А. Аго	м-р Актан Аго, професор во ДСУ „Јосип Броз Тито“, Скопје	Бл. Б.	проф. д-р Блажо Боев, Рударско-геолошки факултет, Штип
А. В.-М	м-р Анита Василкова-Мидоска, кустос, Музеј на град Велес, Велес	Бл. П.	акад. Благој Попов, МАНУ, Скопје
А. Г.	проф. д-р Ацо Гиревски, Православен богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје	Бл. Р.	акад. Блаже Ристовски, МАНУ, Скопје
А. П.	проф. д-р Агим Пољоска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје	Бл. С.	Благоја Сотировски, дипл. шумарски инж., „Хортиексперт“, Скопје
А. Шук.	проф. д-р Анета Шукарова, Институт за национална историја, Скопје	Бр. Н.	проф. д-р Бранислав Никодиевиќ, Медицински факултет, Скопје
Ал. Анд.	проф. д-р Александар Андоноси, Природно-математички факултет, Скопје	Бр. Р.	Бранко Радовановиќ, дипл. економист, „Стокопромет“, Скопје
Ал. Ст.	проф. д-р Александар Стојмилов, Природно-математички факултет, Скопје	Бр. Св.	м-р Бранислав Светозаревиќ, помошник раководител на Секторот за заштита на архивската граѓа во Државниот архив на РМ, Скопје
Ал. Ставр.	проф. д-р Александар Ставридис, Медицински факултет, Скопје	В. Арн.	проф. д-р Виолета Арнаудова, Филозофски факултет, Скопје
Ал. Тр.	проф. д-р Александар Трајановски, Институт за национална историја, Скопје	В. Б.-Гр.	акад. Вера Битракова-Грозданова, Филозофски факултет, Скопје
Ал. Цв.	Александар Цветковски, главен и одговорен уредник на „Детска радост“, Скопје	В. В.-В.	<u>д-р Вера Весковиќ-Вангели</u> , научен советник, Институт за национална историја, Скопје
Ам. Ј.	проф. д-р Амалија Јовановиќ, Филозофски факултет, Скопје	В. Г.-П.	проф. д-р Вера Георгиева-Петковска, Филозофски факултет, Скопје
Ан. Св.	проф. д-р Анета Светиева, Природно-математички факултет, Скопје	В. Д.	д-р Вангелија Десподова, научен советник, Институт за старословенска култура, Прилеп
Б. В.	д-р Боне Величковски, научен советник, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје	В. Д.-Ј.	проф. д-р Весна Димовска-Јањатова, Филозофски факултет, Скопје
Б. Ил.	проф. д-р Борче Илиев, Шумарски факултет, Скопје	В. Даск.	<u>проф. д-р Васа Даскаловски</u> , Природно-математички факултет, Скопје
Б. Ј.	Бранимир Јовановски, професор по физичка култура, претседател на Сојузот за спорт и рекреација на инвалидизирани лица, Скопје	В. Ѓ.	проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев, Филозофски факултет, Скопје
Б. Н.	проф. д-р Бошко Ников, „Ников консалтинг“, Скопје	В. Јот.	проф. д-р Васил Јотевски, Институт за национална историја, Скопје
Б. Орт.	проф. д-р Бојан Ортаков, Факултет за музичка уметност, Скопје	В. К.-Г.	проф. д-р Викторија Коларовска-Гмирја, Факултет за музичка уметност, Скопје
Б. П. Ѓ.	Борис Поп Ѓорчев, новинар, Скопје	В. Л.	проф. д-р Виктор Лилчиќ, Филозофски факултет, Скопје
Б. Петр.	доц. д-р Бобан Петровски, Филозофски факултет, Скопје	В. М.	акад. Витомир Митевски, Филозофски факултет, Скопје
Б. Р.	проф. д-р Борис Ристевски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје	В. М.-Ч.	проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
Б. Р.-Ј.	проф. д-р Билјана Ристовска-Јосифовска, Институт за национална историја, Скопје	В. Мал.	проф. д-р Владимир Малетиќ, Шумарски факултет, Скопје
Б. Ш.	акад. Бојан Шоптрајанов, МАНУ, Скопје	В. Масл.	Весна Масловариќ, виш филмолог, НУ Кинотека на Македонија, Скопје

- В. П. проф. д-р Весна Пендовска, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје
- В. П.-К. д-р Викторија Поповска-Коробар, кустос-советник, НУ Музеи на Македонија, Скопје
- В. Панз. проф. д-р Виолета Панзова, Филозофски факултет, Скопје
- В. Петр. д-р Весна Петреска, научен советник, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје
- В. С. Воислав Санев, кустос-советник, НУ Музеи на Македонија, Скопје
- В. С.-А. проф. д-р Вера Стојчевска-Антиќ, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- В. Сид. д-р Весна Сидоровска, кустос-советник, НУ Природонаучен музеј на Македонија, Скопје
- В. Ст. проф. д-р Ванче Стојчев, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
- В. Т. К. д-р Владимир Т. Крпач, кустос-советник, НУ Природонаучен музеј на Македонија, Скопје
- В. Т. проф. д-р Весна Томовска, Филозофски факултет, Скопје
- В. Тоц. д-р Васил Тоциновски, научен советник, Институт за македонска литература, Скопје
- В. Ур. проф. д-р Виктор Урумов, Природно-математички факултет, Скопје
- В. Ф. проф. д-р Владимир Филиповски, Економски факултет, Скопје
- Вл. Ив. д-р Владо Ивановски, научен советник, Институт за национална историја, Скопје
- Вл. К. акад. Владо Камбовски, МАНУ, Скопје
- Вл. М. проф. д-р Владо Матевски, Природно-математички факултет, Скопје
- Вл. С. акад. Владимир Серафимоски, МАНУ, Скопје
- Г. В. Георги Василевски, уредник на Филмската редакција, Македонска радиотелевизија, Скопје
- Г. Ефр. акад. Георги Ефремов, МАНУ, Скопје
- Г. П. акад. Горан Петрески, Економски факултет, Скопје
- Г. Пет. проф. д-р Гоце Петрески, Економски факултет, Скопје
- Г. Ст. акад. Георги Старделов, МАНУ, Скопје
- Г. Т. акад. Гане Тодоровски, МАНУ, Скопје
- Г. Цв. д-р Гоце Цветановски, научен соработник, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје
- Гл. К. акад. Глигор Каневче, МАНУ, Скопје
- Гор. Л.-Б. проф. д-р Гордана Лажетиќ-Бужаровска, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје
- Д. Г. д-р Дафина Герасимовска, Филозофски факултет, Скопје
- Д. Д. проф. д-р Дончо Донеv, Медицински факултет, Скопје
- Д. Е. проф. д-р Димитар Ефтимоски, Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Битола
- Д. З. д-р Драгиша Здравковски, кустос-советник, НУ Музеи на Македонија, Скопје
- Д. Ј. проф. д-р Данаил Јанкуловски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
- Д. Јов. доц. д-р Далибор Јовановски, Филозофски факултет, Скопје
- Д. Н. проф. д-р Димитрија Новачевски, Економски факултет, Скопје
- Д. Ник. проф. д-р Дијана Николиевиќ, Медицински факултет, Скопје
- Д. П. м-р Драган Петковски, кустос-советник, Музеј на град Скопје
- Д. Пр. проф. д-р Дана Прелиќ, Природно-математички факултет, Скопје
- Д. Р.-З. проф. д-р Даница Рогановиќ-Зафирова, Природно-математички факултет, Скопје
- Д. С. проф. д-р Душан Станимировиќ, Факултет за физичка култура, Скопје
- Д. С.-Б. проф. д-р Делка Стојанова-Брмбеска, Медицински факултет, Скопје
- Др. В. проф. д-р Драган Василески, Природно-математички факултет, Скопје
- Др. Ѓ. проф. д-р Драги Ѓоргиев, Институт за национална историја, Скопје
- Др. Ѓош. проф. д-р Драган Ѓошевски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
- Др. Ј. проф. д-р Драге Јанев, Економски факултет, Скопје
- Др. М. проф. д-р Драги Митревски, Филозофски факултет, Скопје
- Др. О. проф. д-р Драгослав Ортаков, Факултет за музичка уметност, Скопје
- Др. Р. проф. д-р Драгослав Раичиќ, Електро-технички факултет, Скопје
- Ѓ. З. проф. д-р Ѓорѓи Зафировски, Медицински факултет, Скопје
- Ѓ. К. Ѓоко Кузмановски, секретар, Сојуз на спортови на град Скопје, Скопје
- Ѓ. М. проф. д-р Ѓорѓи Младеновски, Филозофски факултет, Скопје
- Ѓ. М. Ѓ. проф. д-р Ѓорѓи М. Ѓорѓиев, Факултет за музичка уметност, Скопје
- Ѓ. Малк. проф. д-р Ѓорѓи Малковски, Институт за национална историја, Скопје
- Ѓ. П. Ат. д-р Ѓорѓи Поп-Атанасов, научен советник, Институт за македонска литература, Скопје
- Ѓ. Ф. акад. Ѓорѓи Филиповски, МАНУ, Скопје
- Ѓ. Цен. Ѓоре Ценев, раководител на Планетариумот при Младинскиот културен центар, Скопје
- Ѓор. Ив. проф. д-р Ѓорге Иванов, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје
- Е. Ал. м-р Емил Алексиев, виш кустос, Музеј на град Скопје, Скопје

Е. Ј.-У.	д-р Елка Јачева-Улчар, научен соработник, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	Ј. Ч.-Ф.	Јасмина Чокревска-Филип, кустос-советник, НУ Музеи на Македонија, Скопје
Е. М.	проф. д-р Ефтим Мирчев, Стоматолошки факултет, Скопје	Ј. Б.	проф. д-р Јован Бошнаковски, Ветеринарен институт, Скопје
Е. Ц.	проф. д-р Емилија Црвенковска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје	Ј. Доко	Јетон Доко, помлад асистент, Институт за национална историја, Скопје
Ел. М.	проф. д-р Елица Манева, Филозофски факултет, Скопје	Ј. Ј.	проф. д-р Јове Јовановски, Факултет за физичка култура, Скопје
Ем. Ц.	Емилија Ципунова, балерина, Македонски народен театар, Скопје	Ј. Јан.	проф. д-р Јован Јанев, Институт за национална историја, Скопје
Ж. А.	проф. д-р Живко Атанасовски, Економски факултет, Скопје	Ј. М.	проф. д-р Јошко Миленковски, Факултет за физичка култура, Скопје
З. Ал.-Б.	Захаринка Алексоска-Бачева, кустос-советник, НУ Музеј на современата уметност, Скопје	Ј. Нам.	Јасминка Намичева, кустос, Музеј на град Скопје, Скопје
З. Б.	проф. д-р Зорица Божиновска, Економски факултет, Скопје	Ј. Р.-П.	м-р Јасминка Ристовска-Пиличкова, асистент, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје
З. Д.	проф. д-р Зоран Десовски, Градежен факултет, Скопје	Ј. Стр.	Јован Стрезовски, писател, Струга
З. Р.	проф. д-р Зоран Радиќ, Факултет за физичка култура, Скопје	Ј. Т.	Јелица Тодорчевска, библиотекар, НУБ „Св. Климент Охридски“, Скопје
З. Р.-Н.	Загорка Расолкоска-Николовска, кустос-советник, НУ Музеи на Македонија, Скопје	Ј. Так.	проф. д-р Јован Таковски, Православен богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје
З. Т.	акад. Зузана Тополињска, МАНУ, Скопје	Ј. Ф.	Јован Филип, новинар, Македонска радиотелевизија, Скопје
З. Тод.	проф. д-р Зоран Тодоровски, Државен архив на РМ, Скопје	Ј. Ц.	м-р Јелена Цветановска, асистент, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје
З. Ц.	проф. д-р Златан Циков, Медицински факултет, Скопје	К. Ац.	проф. д-р Коста Ациевски, Филозофски факултет, Скопје
Зд. Р.	д-р Зденка Рибарова, научен советник, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	К. Б.	д-р Коста Балабанов, почесен генерален конзул на Јапонија, Скопје
И. Б.	проф. д-р Иван Блинков, Шумарски факултет, Скопје	К. Биц.	проф. д-р Кита Бицевска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
И. Вел.	д-р Илија Велев, научен советник, Институт за македонска литература, Скопје	К. Бог.	проф. д-р Крсте Богоевски, Природно-математички факултет, Скопје
Ив. О.-Т.	Ивона Опетческа-Татарчевска, соработник за фолклорни добра, Управа за заштита на културното наследство, Министерство за култура на РМ, Скопје	К. Гр.	проф. д-р Кокан Грчев, Факултет за архитектура и дизајн, Универзитет Американ колеџ Скопје, Скопје
Ив. Ц.	проф. д-р Иван Цепароски, Филозофски факултет, Скопје	К. К.-П.	проф. д-р Костадина Корнети-Пекевска, Медицински факултет, Скопје
Иг. Ст.	м-р Игор Старделов, раководител на Филмскиот архив, НУ Кинотека на Македонија, Скопје	К. Камб.	проф. д-р Киро Камберски, Филозофски факултет, Скопје
Ил. П.	Илинденка Петрушевска, раководител на јавна дејност, НУ Кинотека на Македонија, Скопје	К. Кеп.	Костадин Кепески, кустос-советник, НУ Завод и музеј, Прилеп
Ил. Т.	проф. д-р Ило Трајковски, Филозофски факултет, Скопје	К. Љ.	проф. д-р Костадинка Љапчева, Технолошко-металуршки факултет, Скопје
Ил. Ц.	проф. д-р Илија Цонов, Медицински факултет, Скопје	К. М.-Р.	м-р Катерина Младеновска-Ристовска, асистент-истражувач, МАНУ, Скопје
Ир. К.-Н.	Ирена Колиштркоска-Настева, кустос-советник, НУ Музеи на Македонија, Скопје	К. Мин.	доц. д-р Константин Миноски, Филозофски факултет, Скопје
		К. П.	проф. д-р Коста Пеев, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
		К. Тал.	проф. д-р Коста Талаганов, Институт за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија, Скопје
		К. Тр.-Абј.	Катица Трајковска-Абјаниќ, новинар, Македонска радиотелевизија, Скопје

- К. Трајк. д-р Катица Трајкова, научен соработник, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје
- Кр. Б. проф. д-р Кристи Бомбол, Технички факултет, Битола
- Кр. Ил. проф. д-р Красимира Илиевска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- Кр. Ник. проф. д-р Кристина Николовска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- Кр. Т. акад. Крум Томовски, МАНУ, Скопје
- Л. Ј. Ленче Јованова, кустос-советник, Музеј на град Скопје, Скопје
- Л. К. Лилјана Кепеска, кустос-советник, НУ Завод и музеј, Прилеп
- Л. М. д-р Лилјана Макаријоска, научен советник, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје
- Л. Н. Лилјана Неделковска, кустос-советник, НУ Музеј на современата уметност, Скопје
- Л. П.-Т. проф. д-р Лидија Петрушевска-Този, Фармацевтски факултет, Скопје
- Л. С.-Л. д-р Лидија Стојановиќ-Лафазановска, научен советник, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје
- Љ. А. Љупчо Алтипармаков, дипл. инж. металург, Макстил АД, Difergo Group, Скопје
- Љ. Гр. проф. д-р Љупчо Групче, Природно-математички факултет, Скопје
- Љ. П. проф. д-р Љубица Павлова, Медицински факултет, Скопје
- Љ. Сп. проф. д-р Људмил Спасов, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- Љ. Т. проф. д-р Љубомир Танчев, Градежен факултет, Скопје
- Љ. Ц. м-р Љубинка Цидрова, виш кустос, НУ Музеи на Македонија, Скопје
- М. Чунд. проф. д-р Милан Чундев, Електро-технички факултет, Скопје
- М. Б.-П. Марика Бочварова-Плаевска, кустос-советник, НУ Музеј на современата уметност, Скопје
- М. Билб. Милош Билбија, виш кустос, Музеј на град Скопје, Скопје
- М. Г. д-р Михајло Георгиевски, научен советник, Институт за старословенска култура, Прилеп
- М. Гр. доц. д-р Мелина Гризо, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје
- М. Д. проф. д-р Михаил Данев, Ветеринарен институт, Скопје
- М. З. проф. д-р Михаило Зиков, Природно-математички факултет, Скопје
- М. Здр. проф. д-р Милка Здравева, Институт за национална историја, Скопје
- М. И. Милан Ивановски, конзерватор-советник, Национален конзерваторски центар, Скопје
- М. К. проф. д-р Митко Караделев, Природно-математички факултет, Скопје
- М. Кар. проф. д-р Максим Каранфиловски, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- М. Кит. д-р Марко Китевски, научен советник, Институт за македонска литература, Скопје
- М. Кол. Марко Коловски, музички критичар, Македонска радиотелевизија, Скопје
- М. Кр. Мирјана Крпач, Ентомолошко друштво за истражување и конзервација на биодиверзитетот и одржливиот развој, Скопје
- М. Л. проф. д-р Момчило Лазаревски, Медицински факултет, Скопје
- М. М. Мирјана М. Машниќ, конзерватор-советник, Национален конзерваторски центар, Скопје
- М. Марк. проф. д-р Марјан Марковиќ, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- М. Мин. проф. д-р Михајло Миноски, Филозофски факултет, Скопје
- М. Мирк. проф. д-р Милица Миркуловска, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- М. Мих. проф. д-р Миле Михајлов, Институт за национална историја, Скопје
- М. Пол. акад. Момир Поленаковиќ, МАНУ, Скопје
- М. С. проф. д-р Методија Стојков, Економски факултет, Скопје
- М. Т. д-р Милчо Точко, виш научен соработник, ЈНУ Хидробиолошки завод, Охрид
- М. Таш. проф. д-р Марија Ташева, Филозофски факултет, Скопје
- М. Ц. проф. д-р Маја Цветковска, Технолошко-металуршки факултет, Скопје
- М. Шол. проф. д-р Марија Шољакова, Медицински факултет, Скопје
- Н. В. проф. д-р Новица Велјановски, Институт за национална историја, Скопје
- Н. Дум. проф. д-р Никола Думурџанов, Природно-математички факултет, Скопје
- Н. П.-Ј. проф. д-р Нада Поп-Јорданова, Медицински факултет, Скопје
- Н. С. проф. д-р Нехас Сопај, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје
- Н. Т. прим. д-р Нада Темелкоска, Завод за спортска медицина при ЈЗО Здравствен дом – Скопје, Скопје
- Н. Ц. проф. д-р Наум Целакоски, Машински факултет, Скопје
- Н. Цв. проф. д-р Надежда Цветковска, Институт за национална историја, Скопје
- О. Ив. д-р Орде Иваноски, научен советник, Институт за национална историја, Скопје

- П. Б. прим. д-р Петар Бојаџиевски,
Клиничка болница „Д-р Трифун Пановски“,
Битола
- П. Гил. Паскал Гилевски, писател, Скопје
- П. Ив. проф. д-р Петре Р. Ивановски,
Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
- П. Ј. м-р Перо Јосифовски, виш кустос,
НУ Музеи на Македонија, Скопје
- П. Н. проф. д-р Пеце Недановски, Економски
факултет, Скопје
- П. Т. м-р Предраг Трпески, асистент,
Економски факултет, Скопје
- П. Хр. Ил. акад. Петар Хр. Илиевски, МАНУ, Скопје
- Пет. Г. проф. д-р Петре Георгиевски,
Филозофски факултет, Скопје
- Р. Редакција
- Р. В. д-р Родна Величковска,
научен соработник, Институт за фолклор
„Марко Цепенков“, Скопје
- Р. Гр. Ристе Групче, кустос-советник, НУ
Природонаучен музеј на Македонија, Скопје
- Р. Д. проф. д-р Радојка Дончева,
Градежен факултет, Скопје
- Р. Л. акад. Ристо Лозановски, МАНУ, Скопје
- Р. Р. проф. д-р Радослав Ризовски,
Шумарски факултет, Скопје
- Р. Риб. проф. д-р Ристо Рибаровски,
Градежен факултет, Скопје
- Р. Ст. Ристо Стефановски, театролог, Скопје
- Р. Х. проф. д-р Ристо Христов,
Економски факултет, Скопје
- Рад. Гр. проф. д-р Радмила Групче,
Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
- Рат. Гр. проф. д-р Ратомир Гроздановски,
Православен богословски факултет
„Св. Климент Охридски“, Скопје
- С. Аб.-Д. Соња Абаџиева-Димитрова, кустос-советник,
НУ Музеј на современата уметност, Скопје
- С. И. Илиев, дипл. инж. металург,
Рудник „Бучим“, Радовиш
- С. Мл. проф. д-р Симо Младеновски,
Институт за национална историја, Скопје
- С. Нов. проф. д-р Соња Новотни,
Државен универзитет, Тетово
- С. Пил. д-р Севим Пиличкова, научен советник,
Институт за фолклор „Марко Цепенков“,
Скопје
- С. Р. проф. д-р Славе Ристески,
Економски факултет, Скопје
- С. С. Снежана Славкова, дипл. инж. технолог,
партнер во М-6 Investments, Скопје
- С. Т. проф. д-р Симеон Танев,
Градежен факултет, Скопје
- С. Х. П. проф. д-р Стефанка Хаџи Пецова,
Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
- С. Ц. д-р Сашо Цветковски, кустос-советник,
НУ Музеј „Д-р Никола Незлобински“, Струга
- С. Ц. проф. д-р Соња Цикова,
Медицински факултет, Скопје
- Св. К. проф. д-р Светислав Крстиќ,
Природно-математички факултет, Скопје
- Св. П. д-р Светозар Петковски, кустос-советник,
НУ Природонаучен музеј на Македонија,
Скопје
- Св. Х. Ј. проф. д-р Светомир Хаџи Јорданов,
Технолошко-металуршки факултет, Скопје
- Св. Ш. проф. д-р Светомир Шкариќ,
Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје
- Сл. А. проф. д-р Славе Арменски,
Машински факултет, Скопје
- Сл. Ѓ. м-р Славјан Ѓорѓиев,
етнолог и костимограф, Скопје
- Сл. М. П. прим. д-р Слободан М. Поњавиќ,
Центар за военоздравствени установи, Скопје
- Сл. Н. д-р Славица Николовска,
помошник раководител на Секторот
за автоматска обработка на податоци (АОП),
Државен архив на РМ, Скопје
- Сл. Н.-К. Славе Николовски-Катин, публицист, Скопје
- Сл. П. Славејко Патчев, дипл. инж. технолог,
„Алкалоид“, Скопје
- Сн. Ч.-Ан. м-р Снежана Чадиќовска-Анастасова,
професор во МБУЦ „Илија Николовски-Луј“,
Скопје
- Ст. Д. проф. д-р Стојче Десковски,
Технички факултет, Битола
- Ст. Дод. д-р Станислава Додева,
Швајцарска канцеларија за соработка,
Швајцарска амбасада, Скопје
- Ст. Кис. проф. д-р Стојан Киселиновски,
Институт за национална историја, Скопје
- Ст. Н. проф. д-р Стерја Начески,
Шумарски факултет, Скопје
- Ст. П.-А. д-р Стоја Поп-Атанасова,
научен советник, Институт за македонски
јазик „Крсте Мисирков“, Скопје
- Т. Анд. проф. д-р Томе Андоновски,
Природно-математички факултет, Скопје
- Т. Б. акад. Томе Бошевски, МАНУ, Скопје
- Т. Вр. д-р Танас Вражиновски, научен советник,
Институт за старословенска култура, Прилеп
- Т. П. Татјана Петковска,
редовен професор по сценски движења и
танци, Факултет за драмски уметности, Скопје
- Т. Петр. проф. д-р Татјана Петрушевска,
Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје
- Т. С. Трајко Стаматовски,
научен советник, Институт за македонски
јазик „Крсте Мисирков“, Скопје
- Т. Сер. проф. д-р Тодор Серафимовски,
Рударско-геолошки факултет, Штип
- Т. Ф. акад. Таки Фити, МАНУ, Скопје
- Т. Фил. м-р Тони Филиповски, асистент,
Институт за национална историја, Скопје
- Т. Ч. проф. д-р Тодор Чепреганов,
Институт за национална историја, Скопје

Тр. П.	д-р Трајко Петровски, виш научен соработник, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје	Ф. М.	проф. д-р Фимчо Муратовски, Факултет за музичка уметност, Скопје
Уб. Г.	д-р Убавка Гајдова, виш научен соработник, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	Хат. О.	м-р Хатице Одаи, асистент, Државен универзитет, Тетово
Ф. Ѓ.	Фоти Ѓатовски, професор по физичка култура, Сојуз на спортските федерации на Македонија, Скопје	Цв. Гр.	акад. Цветан Грозданов, МАНУ, Скопје
		Ц. К.	проф. д-р Цоко Кунгуловски, Природно-математички факултет, Скопје

УПОТРЕБЕНИ КРАТЕНКИ

а) кириллични

а.н.в.	апсолутна надморска височина	БКП	Бугарска комунистичка партија
ААМ	Асоцијација на архитекти на Македонија	БКП(т.с.)	Бугарска комунистичка партија (тесни социјалисти)
АБ	армиска болница	БКФ	Балканска комунистичка федерација
АБИ	акутна бубрежна инсуфициенција	БМБ	безоловен моторен бензин
АВИИ	Архив Војно-историјског института (Архив на Военоисторискиот институт), Белград	БНА	Бугарска народна армија
АВНОЈ	Антифашистичко веќе народно ослобођења Југославије (Антифашистичко собрание на народното ослободување на Југославија)	БНД	бугарско национално движење
АГИТПРОП	Агитационо-пропагандно одделение на КПМ	болн.	болница
АД	акционерско друштво	БРП(к)	Бугарска работничка партија (комунисти)
акад.	академик	БРСДП(т.с.)	Бугарска работничка социјалдемократска партија (тесни социјалисти)
АКРМ	Адвокатска комора на РМ	БРСДП(ш.с.)	Бугарска работничка социјалдемократска партија (широки социјалисти)
АКУД	академско културно-уметничко друштво	БЦАК	Бугарски централен акционен комитет
АМН	„Австралиско-македонски неделник“	в.	век; весник; види
анест.	анестезија	в.д.	вршител на должност
АНОК	Акционен народноослободителен комитет	В. ф.	Ветеринарен факултет
АНСССР	Академија на науките на СССР	Ва	воена амбуланта
АНУБиХ	Академија на науките и уметностите на Босна и Херцеговина	ВА	Воена академија
АО	армиска област	ВБ	Велика Британија
АОП	автоматска обработка на податоците	Вб	воена болница
АП	автобуско претпријатие	ВБС	Воена болница, Скопје
ар.	арапски	ВВ	воено воздухопловство
АРМ	Армија на Република Македонија	ВВА	Военовоздухопловна академија
арх.	архитект	ВИП	многу важна личност (Very Important Person)
Арх. фак.	Архитектонски факултет	Вк	Ветеринарна комора
АС	автобуска станица	ВК	Врховен командант; Врховен комитет
АСНОМ	Антифашистичко собрание на народното ослободување на Македонија	ВКВ	висококвалификуван
АССЕК	Архитектонски совет за Централна и Источна Европа	ВМ	Воена морнарица
АСУ	Автосообраќајно училиште	ВМА	Военомедицинска академија
АТД	антитуберкулозен диспансер	ВМК	Врховен македонски комитет
АТРО	Автобуска транспортна работна организација	ВМОК	Врховен македонско-одрински комитет
АТЦ	автоматска телефонска централа	ВМОРО	Внатрешна македонско-одринска револуционерна организација
АУО	Архиепископски управен одбор	ВМРО	Внатрешна македонска револуционерна организација
АУП	архитектонско-урбанистички план	ВМРО(Об)	Внатрешна македонска револуционерна организација (Обединета)
АФЖ	Антифашистички фронт на жените	ВМРО-ДПМНЕ	Внатрешна македонска револуционерна организација – Демократска партија за македонско национално единство
АФЖМ	Антифашистички фронт на жените на Македонија	ВН	висок напон, високонапонски
БАН	Бугарска академија на науките	ВОЗ	Востаничка оперативна зона
БАНТАО	Балканска асоцијација за нефрологија, дијализа, трансплантација и вештачки органи	вонр.	вонреден
ББ	бановинска болница	ВПШ	Виша педагошка школа
БДП	Бошњачка демократска партија; бруто домашен производ	ВС	воен санитарет
БЕН	балканска ендемска нефропатија	ВСУ	воено-санитетски установи
БИБЛ.	библиографија	ВТШ	Виша техничка школа
БЈРМ	Бивша Југословенска Република Македонија	ВХФ	фреквенција на долги бранови
		ВШРТ	Виша школа за радиолошки техничари при М.Ф.
		г.	година
		г. д.	географска должина
		г/т / g/t	грама на тон
		г. ш.	географска ширина

ГА	гарнизонска амбуланта	ЕАПС	Евроатлантски партнерски совет
ГЗ	Геронтолошки завод	егип.	египетски
ГИМ	Государственный исторический музей (Државен историски музеј), Москва	ЕДЕС	Грчки национален демократски сојуз
ГИНИ	Гласник на Институтот за национална историја	ЕЕ	електроенергетски, електроенергетика
ГИТ	Гастроинтестинален тракт	ЕЕС	електроенергетски систем
ГМЦ	Градежно-машински центар	ЕЗ	Европска заедница
ГО	Градски одбор; Главен одбор	ЕККА	Национална и социјална преродба
ГП	градежно претпријатие	ЕКС	Емигрантски комунистички сојуз
гр.	град	ЕКТС	Европски кредит трансфер систем
Град. фак.	Градежен факултет	ел.	електричен; електро-
ГСП	Градско сообраќајно претпријатие	ЕЛАС	Грчка народноослободителна војска
ГТМ	градски тригонометриски мрежи	електромагн.	електромагнетен
ГТЦ	Градски трговски центар	ЕМ	Егејска Македонија; Егејскиот дел на Македонија
ГУЦ	Градежен училиштен центар	ЕМЕ	Слободна Голема Грција
ГШ	Главен штаб	ЕМУЦ	Електро-машински училиштен центар
		ЕМФ	Електро-машински факултет во Скопје
ДАГ	Демократска армија на Грција	ЕО на ИРГД	Етнографско одделение на Императорското руско географско друштво
ДАРМ	Државен архив на Република Македонија	ЕПОН	Национална сесрчка организација на младите
ДД	детски диспанзер	ЕС	Национална армија
ДДВ	данок за додадена вредност	ЕСМ	Електростопанство на Македонија
дек.	декември	ЕТАИ	Здружение за електроника, телекомуникации, автоматика и информатика на РМ
ДЕМ	Друштво на еколозите на Македонија		
ден.	денешен	ЕТАН	Електроника, телекомуникации, автоматизација и нуклеарна техника
ДЗГР	Државен завод за геодетски работи	ЕТФ	Електротехнички факултет
дипл. геод. инж.	дипломиран геодетски инженер	ЕУ	Европска Унија
дипл. град. инж.	дипломиран градежен инженер	ЕФА	Европска слободна алијанса (European Free Alliance)
дипл. ел. инж.	дипломиран електротехнички инженер	ЕЦРП	електрични централи и разводни постројки
дипл. инж. арх.	дипломиран инженер-архитект		
дипл. инж. геол.	дипломиран инженер по геологија	ж.	жител
дипл. маш. инж.	дипломиран машински инженер	ж. л.	железничка линија
дир.	директор	ЖСК	Железничарски спортски клуб
дистриб.	дистрибуција, дистрибутивен	ЖТП	Железничко транспортно претпријатие
ДЛУМ	Друштво на ликовните уметници на Македонија		
ДЛУШ	Друштво на ликовните уметници на Штип	З	запад
ДМФМ	Друштво на математичарите и физичарите на Македонија	ЗАВНОБиХ	Земаљско анифашистичко веќе народно ослобођења Босне и Херцеговине (Земско антифашистичко собрание на народното ослободување на Босна и Херцеговина
ДН	Друштво на народите, Женева		
ДНЗ	Дом за народно здравје	Зб.	Зборник
ДНУ	Друштво за наука и уметност	ЗЕМАК	Здружение на енергетичарите на Македонија
ДНУШ	Друштво за наука и уметност на Штип	ЗИК	Земјоделско-индустриски комбинат
ДОЗ	Државен осигурителен завод	ЗЈЗ	запад-југозапад
ДОО	друштво со ограничена одговорност	ЗОИЛ	Завод за осигурување имоти и лица
ДПМ	Друштво на писателите на Македонија	ЗПМ	Завод за превентивна медицина
д-р т. н.	доктор на техничките науки	ЗПМЗ	Завод за превентивна медицинска заштита
ДСЗ	Државен завод за статистика	ЗС	здравствена служба
ДСУ	државно средно училиште		
ДТ	Дојче телеком	И	исток
ДУП	Детален урбанистички план	и.г.	истата година
ДФЈ	Демократска Федеративна Југославија	ИАРМ	Институт за акредитација на Република Македонија
ДФМ	Демократска Федерална Македонија; Друштво на физичарите на Македонија		
ЕАНУ	Европска академија на науките и уметностите		

ИБ	Информационо биро (Информбиро) на комунистичките и работничките партии	кн.	книга
ИВЕ	Заштителици на Северна Грција	КНОЈ	Корпус на народната одбрана на Југославија
ИВЗ	Исламска верска заедница	књ.	књига
ИГА	Меѓународна геотермална асоцијација	КОЕМ	Комунистичка организација на Егејска Македонија
ИГЦП	Меѓународна програма за геолошка корелација (IGCP – International Geological Correlation Program)	ком.	комитет
ИЗВ.	извори		Конференција за европска безбедност и соработка
ИЗИИС	Институт за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија	КОС	Контрабавештајна служба (Контраразунавачка служба)
ИК	Извршен комитет	КП	комунистичка партија
ИКТ	Информациона и комуникациска технологија	КПА	Комунистичка партија на Албанија
ИМЈ	Институт за македонски јазик, „Крсте Мисирков“, Скопје	КПБ	Комунистичка партија на Бугарија
ИНИ	Институт за национална историја, Скопје	КПГ	Комунистичка партија на Грција
инст.	институт	КПД	Казнено-поправен дом
Инст. за инф.	Институт за информатика	КПЈ	Комунистичка партија на Југославија
Инст. за мат.	Институт за математика	КПМ	Комунистичка партија на Македонија
инстал.	инсталиран	КПСС	Комунистичка партија на Советскиот Сојуз
ИПМ	Институт за превентивна медицина	КУД	културно-уметничко друштво
ИС СРМ	Извршен совет на СРМ	КУНМЗ	Комунистички универзитет на националните малцинства на Запад
ИСРМ	Институт за стандардизација на Република Македонија	КФОР	Kosovo Force
истраж.	истражувач, истражувачки	л.	литар; лица
ЈА	Југословенска армија	л/сек / l/sec	литар во секунда
ЈАЗУ	Југославенска академија знаности и умјетности, Загреб	лаб.	лабораторија, лабораториски
ЈДП	Југословенско друштво за патишта	ЛДИ	Лабораторија за динамички испитувања
ЈЗ	југозапад	ЛИТ.	литература
ЈИ	југоисток	ЛК	Лекарска комора
ЈИЕ	Југоисточна Европа	м.	месност, место
ЈЈЗ	југ-југозапад	м. в.	минатиот век
ЈЈИ	југ-југоисток	М.ф.	Медицински факултет
ЈЛЗ	Југославенски лексикографски завод	м/сек	метри во секунда
ЈНА	Југословенска народна армија	м ³ /с	кубни метри во секунда
ЈНС	Југословенска национална странка (партија)	МАГА	Македонска геотермална асоцијација
ЈОВБ	Југословенска младина на Вардарска Бановина	МАИМ	Македонска асоцијација за историја на медицината
ЈП	јавно претпријатие	Мак. секц. IEEE	Македонска секција на <i>IEEE</i> (в.)
ЈПАУ	Јавно претпријатие за аеродромски услуги	МАКО СИГРЕ	Национален комитет на <i>CIGRÉ</i> (в.) во Република Македонија
ЈРЗ	Југословенска радикална заедница	МАНАПО	Македонски народен покрет (Македонско народно движење)
ЈСДС	Југословенска социјалдемократска партија	МАНД	Македонско археолошко научно друштво
ЈСП	Јавно сообраќајно претпријатие	МАНС	Македонско-американски народен сојуз
ЈУГОРАС	Југословенски работнички сојуз	МАНУ	Македонска академија на науките и уметностите
КАРИЛ	Клиника за анестезиологија, реанимација и интензивно лекување	МАО	Македонска антифашистичка организација
КВ	квалификуван	Мат. инст.	Математички институт
КЕП	Комесарство за еврејски прашања	Мат. фак.	Математички факултет
КИ	Комунистичка интернационала, Коминтерна	МАЦЕФ	Македонски центар за енергетска ефикасност
Кл.	клиника	Маш. фак.	Машински факултет
км/km	километар	МБУЦ	Музичко-балетски училиштен центар
км ² /km ²	километар квадратен	МВИО	Македонска воено-инспекциска област
км/час / km/h	километар на час	МВР	Министерство за внатрешни работи

МВРНЗ	Министерство за внатрешни работи и народно здравје	МРК	Македонски револуционерен комитет, Петроград
МВШ	Местен воен штаб	МРО	Македонска револуционерна организација (ТМОРО, ВМОРО)
Мед. фак.	Медицински факултет	МРСГ	Македонска работничка социјалистичка група
Мед.ц.	Медицински центар	МРТВ	Македонска радиотелевизија
МЕС	Меѓународен еврејски сојуз	МУ	машинско училиште
МЕФО	Македонска емигрантска федеративна организација	МФРО	Македонска федеративна револуционерна организација
МЖ	Македонски железници	МФС	Машински факултет – Скопје
МЖС	Македонски женски сојуз	МХК	Металуршко-хемиски комбинат
МЗНДТВО	Македонско здружение за нефрологија, дијализа, трансплантација и вештачки органи	н. в. (н.м.в.)	надморска височина
МЗТ	Металски завод „Тито“	н. м.	населени места
МК	Местен комитет	НАНУ	Национална академја наук Украина, Кијв (Национална академија на науките на Украина, Киев)
МКД	Македонско културно друштво	нар.	народно
МКНОУБ	Македонско-косовска народноослободителна ударна бригада	НАТО	Северноатлантски пакт
МКНС	Македонско-канадски народен сојуз	НБКМ	Народна библиотека „Кирил и Методиј“, Софија
МКП	Македонска колонија во Петроград	НБС	Народна библиотека Србије (Народна библиотека на Србија)
МЛ	Македонска лига	НВ	„Народна воля“, весник на Бугарите и Македонците во САД
МЛД	Македонско лекарско друштво	НВ	Народна војска
МЛК	Македонски литературен кружок во Софија	НВО	невладина организација
млн.	милион	НГШ на АРМ	Началник на Генералштабот на Армијата на РМ
ММКД	Млада македонска книжевна дружина, Софија	НДШО	Национална демократска шиптарска организација
ММП	Македонски медицински преглед	НЕАП	Национален еколошки акционен план
ММС	Македонски младински сојуз (во Бугарија)	НИП	научноистражувачки проект; Новинско-издавачко претпријатие
ММТРО	Македонска младинска тајна револуционерна организација	НИР	научноистражувачка работа
МНИ	Македонски научен институт, Софија	НКАМА	Национален комитет за автономија на Македонија и Албанија
МНЛД	Македонско научно-литературно другарство во С.-Петербург	НКОЈ	Национален комитет на ослободувањето на Југославија
МНОБ	Македонска народноослободителна бригада	НМ	Национален музеј, Прага
МНОК	Македонски народноослободителен корпус	НН	низок напон, нисконапонски
МНОУБ	Македонска народноослободителна ударна бригада	ННСГ	Научно-наставна студиска група
МНОУК	Македонски народноослободителен ударен корпус	НО	Народноослободителен
МНР	Министерство за надворешни работи	НОАВМ	Народноослободителна антифашистичка војна на Македонија
МНС/МАНС	Македонски народен сојуз/Македонско-американски народен сојуз	НОБ	Народноослободителна борба
МНСГ	Македонска народна студентска група, Софија	НОВ и ПОМ	Народноослободителната војска и партизанските одреди на Македонија
МНТ	Македонски народен театар	НОВ	Народноослободителна војна; Народноослободителна војска
МОН	Министерство за образование и наука	НОВА	Народноослободителна војска на Албанија
МОНСС	Македонски општ народен студентски сојуз, Софија	НОВЈ	Народноослободителна војска на Југославија
МОРО	Македонска омладинска револуционарна организација (Македонска младинска револуционерна организација)	НОВМ	Народноослободителна војна на Македонија
МПО	Македонска патриотска/политичка организација	НОД	Народноослободително движење
МПЦ	Македонска православна црква	ноем.	ноември
МПЦО	Македонска православна црковна општина	НОК	народноослободителан корпус
МР	Македонско радио	ном.	номинален
		НОМС	Народноослободителен младински сојуз

НОМСМ	Народноослободителен младински сојуз на Македонија	ПВШМ	Покраински воен штаб за Македонија
НОО	народноослободителен одбор	ПДВГ	Привремена демократска влада на Грција
НОПО	народноослободителен партизански одред	ПЕЕА	Политички комитет за национално ослободување
НОПОЈ	Народноослободителни партизански одреди на Југославија	ПЕЕС	преносни електроенергетски системи
НОПОМ	Народноослободителни партизански одреди на Македонија	ПЕН	Poets, Essayists, Novelists (Меѓународна асоцијација на книжевниците)
НОР	Народноослободилачки рат (Народноослободителна војна)	ПК	Покраински комитет
НОУ	Народноослободителна ударна [бригада]	пл.	планина
НОУБ	Народноослободителна ударна бригада	ПМФ	Природно-математички факултет
НОФ	Народноослободителен фронт	ПНС	Привремено народно собрание
НОФМ	Народноослободителен фронт на Македонија	ПО	партизански одред
НРБ	Народна Република Бугарија	ПОЈ	Партизански одреди на Југославија
НРМ	Народна Република Македонија	полк.	полковник
НРПЈ	Народна работничка партија на Југославија	ПОМ	Партизански одреди на Македонија
НС СРМ	Народно собрание на СР Македонија	пом.	помошник
НУБ	Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје	ПОС	Партизански одреди на Србија
нукл.	нуклеарен	постдипл.	постдипломски
НФП	Народна федеративна партија	поч.	почеток
ОГНБ	Одеская государственная научная библиотека им. Горького, Одеса (Одеска државна научна библиотека „Горки“)	пр. н.е.	пред новата ера
одд.	отделение (болничко)	проф.	професор
ОЗ	оперативна зона	ПС МЛД	Педијатриска секција при МЛД
ОЗН, ОЗНА	Отделение за заштита на народот	псевд.	псевдоним
ОК	околински комитет; областен комитет	ПТТ	Пошта-телеграф-телефон
ок.	околу	Р	Република
ОКНЕ	Младинска комунистичка организација на Грција	р.	река
окт.	октомври	РА	Република Албанија
ОКТА	Рафинерија во Скопје	раков.	раководител
ОМО	Обединета македонска организација	РАН	Руска академија на науките
ОН	Обединетите Нации	РБ	Република Бугарија
ОНА	Ослободителна национална армија	РГ/РГр	Република Грција
ОНО	Околински народноослободителен одбор	РГБ	Руская государственная библиотека (Руска државна библиотека), Москва
ОНР	оперативно-наставна работа	РГО	Работна градежна организација
ООЗТ	Основна организација на здружен труд	РГФ	Рударско-геолошки факултет
ООН	Организација на Обединетите Нации	РДГ	рендген
ОРК	околински/општински револуционерен комитет	ред.	редовен
ОРЛ	оториноларингологија	РЕК	рударско-енергетски комбинат
ОУ	основно училиште	реп.	републички
ОХИС	Органско-хемиска индустрија – Скопје	РЖ	Рудници и железарница
п.о.	партизански одред	РЗЗЗ	Републички завод за здравствена заштита
ПАА	противавионска артилерија	РЗТ	Републички завод за трансфузиологија
ПАО	Сегрчка ослободителна организација	РК	Реонски комитет
ПАРП	Процес за планирање и преглед на програмата „Партнерство за мир“	РМ	Република Македонија
ПВМ	Привремена влада на Македонија	РНБ	Ратници за напредък на българицината (Борци за напредок на бугарштината)
ПВО	Противвоздушна одбрана	РНБ	Руская национальная библиотека (Руска национална библиотека), С. Петербург
ПВЦ	поливинил-хлорид	РО	Работна организација
ПВШ	Покраински воен штаб	РОЗТ	Работна организација на здружен труд
		РПЦ	Руска православна црква
		РС	Републичко собрание; Република Србија
		РСВР	Републички секретаријат за внатрешни работи
		РСИЗ	Републичка самоуправна интересна заедница

РСл	Република Словенија	СНД	Скопско научно друштво
РФ	Руска Федерација	СНОВ	Славјаномакедонска национално-ослободителна војска (во Егејскиот дел на Македонија)
РФр	Република Франција	СНОФ	Славјаномакедонски национално-ослободителен фронт (во Егејскиот дел на Македонија)
РХ	Република Хрватска	СОЕ	Служба за специјални операции на Велика Британија (SOE – Special Operations Executive)
С	север	СОФА	Договор за статусот на силите
с.	село, секунда	сп.	списание
САД	Соединети Американски Држави	СПб	Санкт-Петербург, С.-Петербург
САДЈ	Сојуз на археолошките друштва на Југославија	СПбСБД	С.-Петербуршко словенско благотворно друштво
САМ	Сојуз на архитектите на Македонија	спец.	специјалист
САНУ	Српска академија наука и уметности	СР Германија	Сојузна Република Германија
СБОТИЧ	Савез банкарских, осигуравајућих, трговачких и индустриских чиновника (Сојуз на банкарските, осигурителните, трговските и индустриските чиновници)	Срб.	Србија
Св.	Свети	сред.	средина
св.	свети; свеска	СРЈ	Сојузна Република Југославија
СВП	Струшки вечери на поезијата	СРМ	Социјалистичка Република Македонија
СВР	Секретаријат за внатрешни работи	СРНАО	Српска национална омладина (Српска национална младина)
СГТ	средна годишна температура	СРПЈ	Социјалистичка (социјалдемократска) работничка партија на Југославија-комунисти
СДА	Странка на демократската акција	ССЗ	север-северозапад
СДИЈ	Сојуз на друштвата на историчарите на Југославија	ССИ	север-североисток
СДИРМ	Сојуз на друштвата на историчарите на Република Македонија	ССЈ	Сојуз на синдикатите на Југославија
СДМ	Сојуз на друштвата на математичарите (на Македонија)	ССНО	Сојузен секретаријат за народна одбрана
СДМИ	Сојуз на друштвата на математичарите и информатичарите (на Македонија)	ССРНЈ	Социјалистички сојуз на работниот народ на Југославија
сев.	северен	ССРНМ	Социјалистички сојуз на работниот народ на Македонија
сек.	секундарен	СССР	Сојуз на Советските Социјалистички Републики
септ.	септември	ст. е. (с. е.)	стара ера
СЖОУ	Савез жидовских омладинских удружења (Сојуз на еврејските младински здруженија)	ст. ст.	стар стил
СЗ	северозапад	Ст. ф.	Стоматолошки факултет
СЗБ	Сојуз на здруженијата на борците	СФРЈ	Социјалистичка Федеративна Република Југославија
СЗБНОВ	Сојуз на здруженијата на борците од Народноослободителната војна	СХС	Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца (Кралство на Србите, Хрватите и Словенците)
СЗО	Светска здравствена организација	т/ч / t/h	тони на час
СИ	североисток	ТАМ	Телеграфна агенција на Македонија
СИГРЕ	Меѓународен комитет за големи електрични системи (CIGRÉ – Conference international des grands réseaux électriques)	ТАНЈУГ	Телеграфска агенција на Нова Југославија
СИЗ	Самоуправна интересна заедница	ТБИ	терминална бубрежна инсуфициенција
СИМ	Военоразузнавачка служба на Италија	ТБЦ	туберкулоза
СИРМ	Сојуз на историчарите на Македонија	ТВН	техника на висок напон
СИС/СИВ	Сојузен извршен совет / Савезно извршно веќе	ТЕ	термоелектрана
СК	спортски клуб	Тех. фак.	Технички факултет
СкАО	Скопска армска област	техн.	технички
СКЈ	Сојуз на комунистите на Југославија	Техн.-мет. фак.	Технолошко-металуршки факултет
СКМ	Сојуз на комунистите на Македонија	ТЕЦ	термоелектроцентра
СКОЈ	Савез комунистичке омладине Југославије (Сојуз на комунистичката младина на Југославија)	ТМ	„Трудова Македонија“, месечен орган на МНС во САД
СМД	Сојуз на македонските друштва	ТМОК	Таен македонско-одрински кружок (во Русија)
СМО	Светска метеоролошка организација		
СН	среден напон, среднонапонски		
Сн. сл.	санитетска служба		

ТМОРО	Тајна македонско-одринска револуционерна организација	Филоз. фак.	Филозофски факултет
ТНГ	течен нафтен гас	ФИСОМ	Фискултурен сојуз на Македонија
ТО	Територијална одбрана	ФК	фудбалски клуб
ТОМО	Тајна македонска ослободителна организација	ФМР	физикална медицина и рехабилитација
трансф.	трансформатор	ФНРЈ	Федеративна Народна Република Југославија
тс	тесни социјалисти	ФОД	Фабрика за опрема и делови
ТС	трансформаторска станица	ФОН	Факултет за општествени науки
тур.	турски	ФТУ	Факултет за туризам и угостителство
ТФ	Технички факултет	ФФ	Филозофски факултет
ТЦ	термоцентра	ха	хектари
УДБ	Управа за државна безбедност	ХАЗУ	Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (Хрватска академија на науките и уметностите)
УИА	Меѓународна унија на архитектите	ХБИ	хронична бубрежна инсуфициенција
УИЦ	Меѓународна унија на железниците	ХБЦ	Христијанска баптистичка црква
УКИМ	Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје	ХД	хемодијализа
унив.	универзитет, универзитетски	ХЕ	хидроелектрана
УНИКОМБ	Партија за на ционално обе ди ну вање на Албанците	ХЕК	хидроелектро комбинат
УНПРЕДЕП	United Nations Preventive Deployment [Force]	ХЕМТЕКС	Хемиско-текстилна индустрија – Скопје
УНПРОФОР	United Nations Protection Force	ХЕО	хигиенско-епидемиолошки одред
УО	Управен одбор	ХЕЦ	хидроелектроцентра
УРС	Уједињени раднички синдикат (Обединет работнички синдикат)	ХЕч	хигиенско-епидемиолошка чета
УРСС	Уједињени раднички савез синдиката (Обединет работнички сојуз на синдикатите)	ХЗ	Хигиенски завод
УСАОЈ	Уједињени савез антифашистичке омладине Југославије (Обединет сојуз на антифашистичката младина на Југославија)	ХИ	Хигиенски институт
УХФ	фреквенција на ултракратки бранови	ХМС	хидромелиоративен систем
УЦМН	Универзитетски центар за медицински науки	ХОББ	хронична опструктивна белодробна болест
УЦМТН	Универзитетски центар за математичко-технички науки	хон.	хонорарен
Фак. за мат.	Факултет за математика	Хрв.	Хрватска
Фарм. ф.	Фармацевтски факултет	ХС	хидросистем
ФАС	Фабрика за автобуси – Скопје	ХЦ	хидроцентра
ФВМ	Факултет за ветеринарна медицина	ЦАНУ	Црногорска академија наука и уметности
ФДУ	Факултет за драмски уметности	ЦВЗУ	Центар за воено здравствена установа на АРМ (Армија на РМ) – (ВБ – Скопје)
фев.	февруари	ЦДА	Централен државен архив, Софија
феник.	феникиски	ЦК и ЦП	Црвен крст и Црвена полумесечина
ФЕЦЦ	Здружение на европските карневалски градови	ЦК	Централен комитет
ФИДЕ	Federation Internationale des Echecs (Меѓународна шаховска федерација)	ЦНС	Црковно-народен собор
ФИЛА	Fédération Internationale des Luttes Associées (Меѓународна борачка федерација)	ЦСО	Центар за средно образование
		ч	часот
		ЧССР	Чехословачка Социјалистичка Република
		ШПА	Шпанска републиканска армија
		Шум. фак.	Шумарски факултет

б) латинични

Ag	сребро	INALCO	Institut National des Langues et Civilisations Oriental, Paris
Ah	ампер-часови		(Национален институт за ориентални јазици и цивилизации, Париз)
AIIESEE	Association Internationale d' Etudes du Sud-Est European, Paris	ISAO	International Society for Artificial Organs
As	арсен	ISN	International Society of Nephrology
Au	злато	ISO	International Organization for Standardization (Меѓународна организација за стандардизација)
BHWR	Boiling heavy water reactor (реактор за загреана тешка вода)	IVF	in vitro фертилизација
Bi	бизмут		
Cd	кадмиум	kV	киловолти
CIGRÉ	International Council on Large Electric Systems	kWh/r	киловат-часови годишно
CINA	Интернационален комитет за историја на уметностите	mk	македонски досег на Интернет
CNC	Computer numerical control (компјутерска нумеричка контрола)	MKS	Metre-kilogram-second system (МКС – метар-килограм-секунда систем)
Cu	бакар	Mo	молибден
		MVA	мегаволт-ампери
		MW	мегавати
DAAD	Deutscher Akademischer Austausch Dienst (ДААД – Германски сервис за академска размена)	Ni	никел
DIN	Deutsches Institut für Normung (ДИН – Германски институт за нормирање)	NIH	Национален институт за здравје во Бетедза (САД)
DTM	Digital Terrain Model (ДТМ – Дигитален модел на теренот)	NUK	Narodna in univerzitetna knjižnica (Народна и универзитетска библиотека), Љубљана
		OCC	Office of Strategic Services (Канцеларија за специјални служби на САД)
EDF	Électricité de France (Електростопанство на Франција)	p.	page (страница)
EFMA/WHO	Европски форум на лекарските асоцијации при СЗО	Pb	олово
ERA/EDTA	European Renal Association/ European Dialysis and Transplant Association	Pd	паладиум
ERCP	Ендоскопска ретроградна холангио-панкреатографија	PHWR	pressurised heavy water reactor (реактор за тешка вода под притисок)
ESAO	European Society for Artificial Organs	Pt	платина
EU-COST	European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Reserch (Европска соработка на полето на науките и техничките истражувања)	Sb	антимон
		Se	селен
		SEEFMA	Форум на национални лекарски асоцијации од Југоисточна Европа
Fe	железо	Tl	талиум
FISP	Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie (ФИСП – Меѓународна федерација на филозофските друштва)	UIAS	Интернационален комитет за словенска архелогича
		UNDRO	United Nations Disaster Relief Organization (УНДРО – Организација на ОН за помош при катастрофи)
Ga	галиум	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (УНЕСКО – Организација на ОН за образование, наука и култура)
GAME	Глобална организација за медицинска едукација	UNIDO	United Nations Industrial Development Organization (УНИДО – Организација за индустриски развој на ОН)
GCI	Getty Conservation Institute (ГЦИ – Гети институт за конзервација)		
Ge	германиум		
GWh/r.	Гигават часови годишно		
IAEA	International Atomic Energy Agency (Меѓународна агенција за атомска енергија)	Vol.	volume (том)
IEEE	Institute of Electrical and Electronics Engineers	WAA	World Apheresis Association
IFAC	International Federation of Automatic Control (ИФАЦ – Меѓународна федерација за автоматско управување)	WIZO	Woman's International Zionist Organization (Светска организација на ционистичките жени)
IFTOMM	International Federation for the Theory of Machines and Mechanisms (ИФТОММ – Меѓународна федерација за теоријата на машините и механизмите)	WMA	Светска лекарска асоцијација
		WVA	World Veterinary Association
In	индиум	Zn	цинк
XX			